

Vježbe IX

Kontrola procesorske jedinice

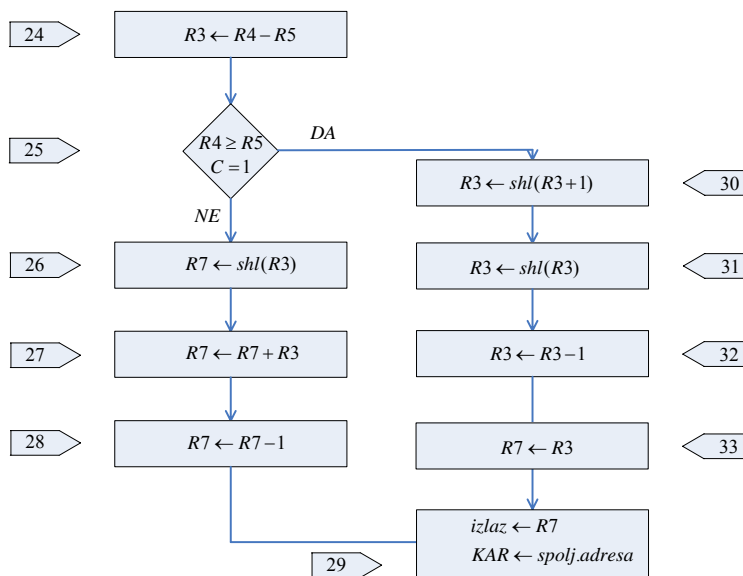
1. Napisati mikroprogram u simboličkom i mnemoničkom obliku kojim se realizuje sljedeća funkcija $R7 \leftarrow f(R4 - R5)$, pri čemu je:

$$f(x) = \begin{cases} 4x + 3, & x \geq 0 \\ 3x - 1, & x < 0 \end{cases}$$

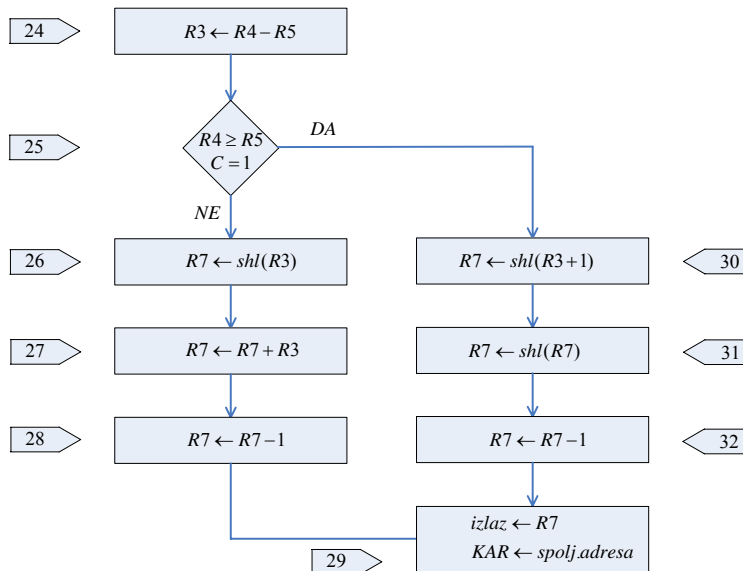
Početna mikroinstrukcija se nalazi na lokaciji 24.

Imajući u vidu da nam je za ovaj slučaj $x = R4 - R5$, funkciju možemo zapisati:

$$R7 \leftarrow \begin{cases} 4(R4 - R5) + 3, & R4 - R5 \geq 0, R4 \geq R5 \\ 3(R4 - R5) - 1, & R4 - R5 < 0, R4 < R5 \end{cases}$$

Slika 1. Prvi način rješavanja zadatka

Slika 2. Drugi način rješavanja zadatka

Zadatak je moguće riješiti na više načina, zavisno od odabranog načina realizacije funkcije. Na slikama 1 i 2 su dati algoritmi dva moguća načina. Odabraćemo rješavanje sa slike 2 i za njega je dato objašnjenje u nastavku.

Funkcija zavisi od promjenljive x , pri čemu je zadatkom dato da je $x = R4 - R5$. Smjestimo promjenljivu u pomoćni registar $R3$, $R3 \leftarrow R4 - R5$. Da bi crtali algoritam, neophodno je da ispitamo vrijednost promjenljive. Ukoliko je promjenljiva veća ili jednaka nuli ($\geq$), funkcija uzima vrijednost $4(R4 - R5) + 3$; ako je promjenljiva manja od nule ($<$) funkcija je jednaka $3(R4 - R5) - 1$. Ispitivanje vrijednosti promjenljive se vrši korišćenjem bita C . Ukoliko je $C=1$, tada je $R4 - R5 \geq 0$, odnosno $R4 \geq R5$. Ako je, pak, $C=0$ važi $R4 - R5 < 0$, odnosno $R4 < R5$.

Posmatrajmo „DA“ granu ($C=1$). Funkcija je, u tom slučaju, $4(R4 - R5) + 3$. Imajući u vidu da je množenje sa 2 operacija *shift left* (*shl*), i da možemo istovremeno sabirati samo po jednu jedinicu (inkrementiranje), željenu vrijednost dobijamo tako što:

1. U izlazni registar $R7$ smjestimo $shl(R3+1)$, što predstavlja $2((R4 - R5) + 1)$.
2. U izlazni registar $R7$ smjestimo $shl(R7)$, što predstavlja $2R7 = 2 * 2((R4 - R5) + 1) = 4(R4 - R5) + 4$.
3. Kako nam je potrebna vrijednost $4(R4 - R5) + 3$, a u registru $R7$ imamo $4(R4 - R5) + 4$, to je potrebno izvršiti oduzimanje jedinice, odnosno $R7 \leftarrow R7 - 1$, što predstavlja $4(R4 - R5) + 4 - 1 = 4(R4 - R5) + 3$.

Kad smo u registru $R7$ dobili željenu vrijednost funkcije, prosljedimo je na izlaz, $izlaz \leftarrow R7$, a za KAR uzmemo spoljašnju adresu.

Posmatrajmo „NE“ granu (nije ispunjen uslov $R4 - R5 \geq 0$, što automatski znači da je $R4 - R5 < 0$). Funkcija je u tom slučaju $3(R4 - R5) - 1$, i dobijamo je tako što:

1. U izlazni registar $R7$ smjestimo $shl(R3)$, što predstavlja $2(R4 - R5)$.
2. U izlazni registar $R7$ smjestimo $R7 + R3$, što je $2(R4 - R5) + (R4 - R5) = 3(R4 - R5)$.
3. Kako nam je potrebna vrijednost $3(R4 - R5) - 1$, a u registru $R7$ imamo $3(R4 - R5)$, to je potrebno izvršiti oduzimanje jedinice, odnosno $R7 \leftarrow R7 - 1$.

U registru $R7$ smo, opet, dobili željenu vrijednost funkcije, koju prosljeđujemo na izlaz, $izlaz \leftarrow R7$, a za KAR uzmemo spoljašnju adresu.

Numerisanje lokacija se vrši redom, pri čemu se početna adresa (25 u ovom slučaju) dodjeljuje prvoj operaciji. Kad se naiđe na grananje u algoritmu, prvo se vrši numeracija „NE“ grane do kraja, nakon čega se vraćamo na „DA“ granu.

Mnemonički oblik programa se dobija prepisivanjem operacija iz algoritma. Pri tome se vodi računa o lokacijama, odnosno o tome da li se operacije izvršavaju uzastopno ($KAR \leftarrow KAR + 1$) ili se prelazi na neku, tačno specificiranu lokaciju (npr. $KAR \leftarrow 31$). Potrebno je voditi računa o operacijama koje uključuju ispitivanje vrijednosti određenih bita (bita C u ovom slučaju). Tada se odgovarajuća mikroinstrukcija piše u obliku **if** petlje, na slijedeći način:

if (uslov) **then** (adresa na koju se prelazi ako je uslov zadovoljen) **else** (adresa na koju se prelazi ako uslov nije zadovoljen)

Mnemonički oblik:

ADS	Mikroinstrukcije
24	$R3 \leftarrow R4 - R5$; $KAR \leftarrow KAR + 1$
25	if ($C=1$) then ($KAR \leftarrow 30$) else ($KAR \leftarrow KAR + 1$)
26	$R7 \leftarrow shl(R3)$; $KAR \leftarrow KAR + 1$
27	$R7 \leftarrow R7 + R3$; $KAR \leftarrow KAR + 1$
28	$R7 \leftarrow R7 - 1$; $KAR \leftarrow KAR + 1$
29	$izlaz \leftarrow R7$; $KAR \leftarrow spolj.adresa$
30	$R7 \leftarrow shl(R3+1)$; $KAR \leftarrow KAR + 1$
31	$R7 \leftarrow shl(R7)$; $KAR \leftarrow KAR + 1$
32	$R7 \leftarrow R7 - 1$; $KAR \leftarrow 29$

Simbolički oblik mikroprograma podrazumijeva definisanje 8 polja:

A i B: polja prvog i drugog operanda (registri nad čijim sadržajem se vrše operacije; npr.: R3, R7... ili – ako nema operanda)

D: polje rezultata (registar u kojem se bilježi rezultat; npr. R4, R6... ili NONE ako nema rezultata)

F: polje aritmetičke funkcije; najčešće aritmetičke funkcije:

Sabiranje (sadržaja dva registra) ADD   Oduzimanje broja 1 (dekrementiranje) DEC

Oduzimanje (sadržaja dva registra) SUB   Komplementiranje COM

Sabiranje sa 1 (inkrementiranje) INC   Transfer (prepisivanje vrijednosti) TSF

H: polje pomjeračke funkcije; najčešće pomjeračke funkcije:

Množenje sa 2 (shift left) SHL   Nema pomjeračke funkcije (no shift) NSH

Dijeljenje sa 2 (shift right) SHR   Upisivanje nule u registar ZERO

MUX1: Interna adresa (poznata tačna lokacija) INT, Spoljašnja adresa EXT, u ostalim slučajevima –

MUX2: Prelazak na susjednu lokaciju NEXT, Prelazak pod uslovom da je C=1 LC, Bezuslovni prelazak LAD

Adresa: Brojčana vrijednost ako je poznata, u suprotnom –

Napomena: Navedene su vrijednosti koje se najčešće srijeću; kompletne tabele za svako od polja se nalaze u knjizi!

Simbolički oblik:

<u>KAR</u>	<u>A</u>	<u>B</u>	<u>D</u>	<u>F</u>	<u>H</u>	<u>MUX1</u>	<u>MUX2</u>	<u>Adresa</u>
24	R4	R5	R3	SUB	NSH	-	NEXT	-
25	-	-	NONE	TSF	NSH	INT	LC	30
26	R3	-	R7	TSF	SHL	-	NEXT	-
27	R7	R3	R7	ADD	NSH	-	NEXT	-
28	R7	-	R7	DEC	NSH	-	NEXT	-
29	R7	-	NONE	TSF	NSH	EXT	LAD	-
30	R3	-	R7	INC	SHL	-	NEXT	-
31	R7	-	R7	TSF	SHL	-	NEXT	-
32	R7	-	R7	DEC	NSH	INT	LAD	29

Napomena: Kada se definiše izlaz iz algoritma i vrijednost KAR-a (lokacija 29), polje D se ravnopravno može popunjavati sa NONE ili izlaz, a Adresa sa "-" ili spoljašnja adresa.

2. Napisati mikroprogram u simboličkom i mnemoničkom obliku, kojim se realizuje sljedeća funkcija $R1 \leftarrow f(R3 - R5)$, pri čemu je $f(x) = |x|$. Početna mikroinstrukcija je na lokaciji 45.

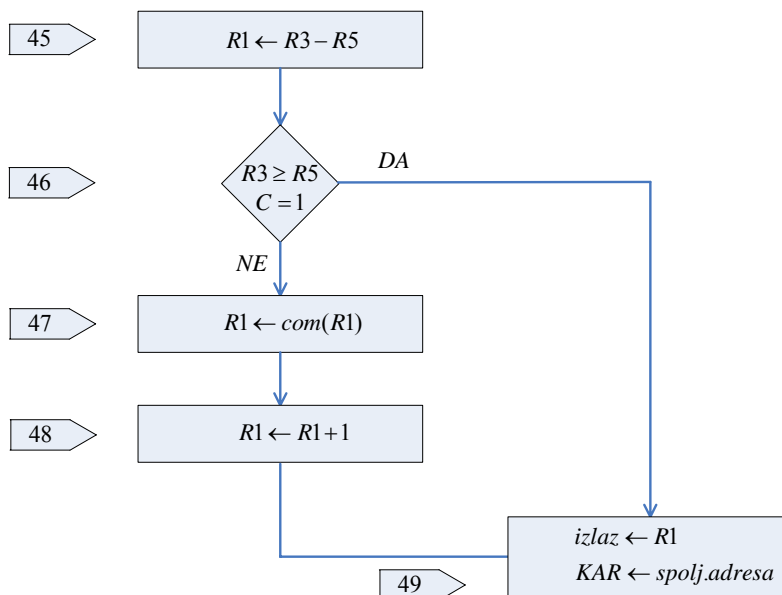
Znajući da je $f(x) = |x| = \begin{cases} x, & x \geq 0 \\ -x, & x < 0 \end{cases}$, zaključujemo: $R1 \leftarrow \begin{cases} (R3 - R5), & R3 - R5 \geq 0, R3 \geq R5 \\ -(R3 - R5), & R3 - R5 < 0, R3 < R5 \end{cases}$

Funkcija zavisi od promjenljive x , koja je u ovom slučaju $x = R3 - R5$. Smjestimo promjenljivu u pomoćni registar $R1$, $R1 \leftarrow R3 - R5$.

Ukoliko je promjenljiva veća ili jednaka nuli ($\geq$) funkcija uzima vrijednost $(R3 - R5)$; ako je promjenljiva manja od nule ($<$) funkcija je jednaka $-(R3 - R5)$. Ispitivanje vrijednosti promjenljive se vrši korišćenjem bita C. Ukoliko je C=1, tada je $R3 - R5 \geq 0$, odnosno $R3 \geq R5$. Ako je, pak, C=0 važi $R3 - R5 < 0$, odnosno $R3 < R5$.

Posmatrajmo „DA“ granu (C=1). Funkcija je u tom slučaju jednaka promjenljivoj, te je potrebno samo prosljediti promjenljivu na izlaz.

Posmatrajmo „NE“ granu (nije ispunjen uslov $R3 - R5 \geq 0$, što automatski znači da je $R3 - R5 < 0$). Tada je na izlaz potrebno prosljediti negativnu vrijednost promjenljive. Negativan broj predstavlja zapravo dvojni komplement originalne vrijednosti (jedinični komplement plus 1).

Mnemonički oblik:

ADS	Mikroinstrukcije
45	$R1 \leftarrow R3 - R5$; $KAR \leftarrow KAR + 1$
46	if (C=1) then ($KAR \leftarrow 49$) else ($KAR \leftarrow KAR + 1$)
47	$R1 \leftarrow com(R1)$; $KAR \leftarrow KAR + 1$
48	$R1 \leftarrow R1 + 1$; $KAR \leftarrow KAR + 1$
49	$izlaz \leftarrow R1$; $KAR \leftarrow spolj.adresa$

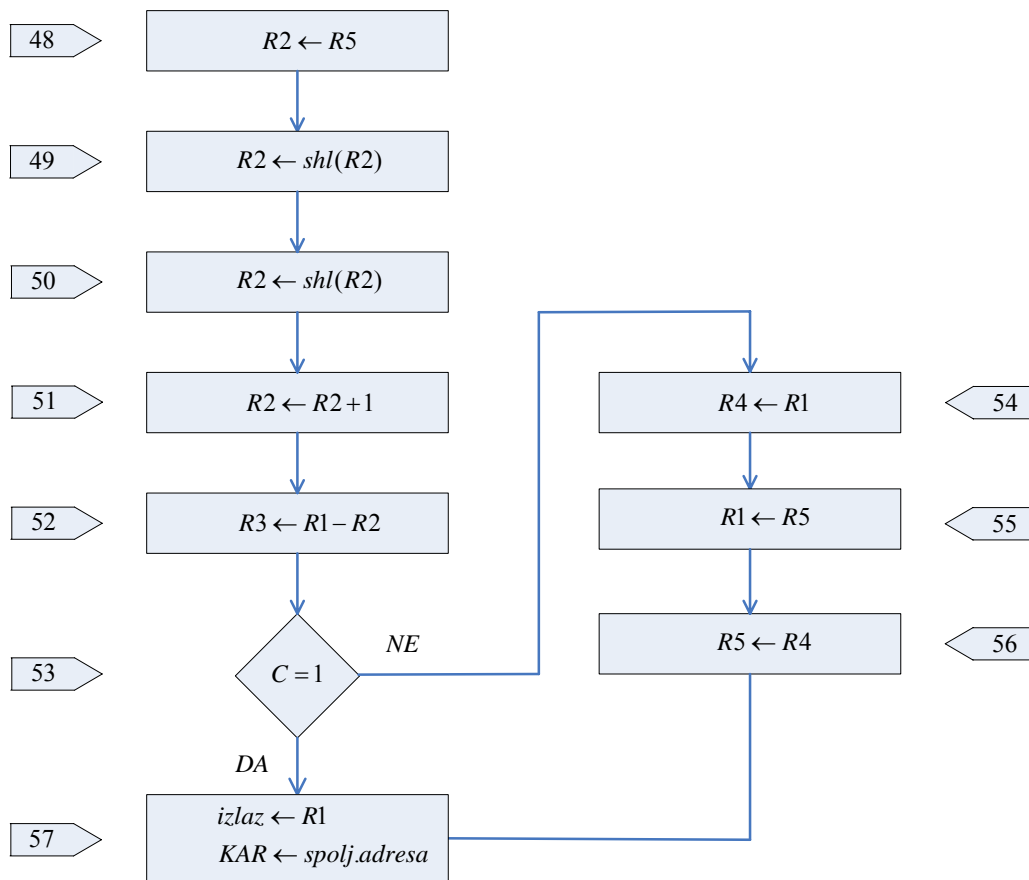
Simbolički oblik:

<u>KAR</u>	<u>A</u>	<u>B</u>	<u>D</u>	<u>F</u>	<u>H</u>	<u>MUX1</u>	<u>MUX2</u>	<u>Adresa</u>
45	R3	R5	R1	SUB	NSH	-	NEXT	-
46	-	-	NONE	TSF	NSH	INT	LC	49
47	R1	-	R1	COM	NSH	-	NEXT	-
48	R1	-	R1	INC	NSH	-	NEXT	-
49	R1	-	NONE	TSF	NSH	EXT	LAD	-

3. Napisati program u simboličkom i mnemoničkom obliku kojim se realizuje sljedeća operacija: u registrima R1 i R5 su smješteni cijeli brojevi; ukoliko je ispunjen uslov da je $R1 \geq 4R5 + 1$, brojevi ostaju na prvobitnim pozicijama, u suprotnom mijenjaju mjesta. Početna mikroinstrukcija je na lokaciji 48.

Da bismo mogli utvrditi da li je zadovoljena nejednakost $R1 \geq 4R5 + 1$, potrebno je najprije vrijednost $4R5 + 1$ smjestiti u pomoćni registar. To, očigledno, ne možemo obaviti u jednom koraku, već:

1. U pomoćni (proizvoljni) registar R2 smještamo vrijednost R5.
2. U R2 smještamo $shl(R2)$ što predstavlja $2R2 = 2R5$.
3. U R2 smještamo $shl(R2)$ što predstavlja $2R2 = 2(2R5) = 4R5$.
4. U R2 smještamo $R2 + 1$, što predstavlja $R2 + 1 = 4R5 + 1$.

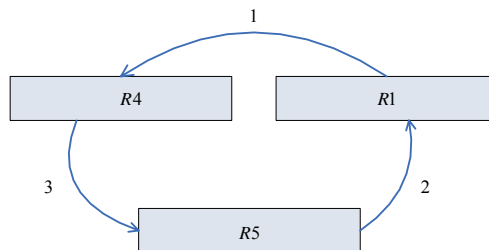

Na taj način smo u registar $R2$ smjestili vrijednost $4R5 + 1$, koju dalje poredimo sa vrijednošću registra $R1$.

Ukoliko je zadovoljena nejednakost $R1 \geq 4R5 + 1$, odnosno $C=1$, vrijednosti registara se ne mijenjaju, te jednostavno prosljeđujemo vrijednost registra $R1$ (ili $R5$, pošto nije precizno navedeno u zadatku) na izlaz.

Ukoliko, pak, nejednakost nije zadovoljena, potrebno je da vrijednosti registara $R1$ i $R5$ zamjene mjesta. Ako bismo direktno uputili $R1 \leftarrow R5$ postigli bismo da se vrijednost registra $R5$ nađe u registru $R1$, ali bismo izgubili informaciju o stvarnoj vrijednosti registra $R1$ koju treba da smjestimo u registar $R5$. Slično bi se dogodilo ukoliko bismo uradili sljedeće: $R5 \leftarrow R1$. Zaključujemo da na ovaj način ne možemo izvršiti zamjenu vrijednosti koje se čuvaju u registrima.

Zamjenu ćemo postići upotrebom proizvoljnog pomoćnog registra, na sljedeći način:

1. U pomoćni registar smjestimo vrijednost registra $R1$.
2. U registar $R1$ smjestimo vrijednost registra $R5$.
3. U registar $R5$ smjestimo sadržaj pomoćnog registra koji čuva vrijednost registra $R1$.

Na taj način postizemo da se u registru $R1$ nalazi vrijednost registra $R5$ i obrnuto.

Sada možemo pisati mnemonički, odnosno simbolički oblik odgovarajućeg mikroprograma:

Mnemonički oblik:

ADS	Mikroinstrukcije
48	$R2 \leftarrow R5; KAR \leftarrow KAR + 1$
49	$R2 \leftarrow shl(R2); KAR \leftarrow KAR + 1$
50	$R2 \leftarrow shl(R2); KAR \leftarrow KAR + 1$
51	$R2 \leftarrow R2 + 1; KAR \leftarrow KAR + 1$
52	$R3 \leftarrow R1 - R2; KAR \leftarrow KAR + 1$
53	if (C=1) then ($KAR \leftarrow 57$) else ($KAR \leftarrow KAR + 1$)
54	$R4 \leftarrow R1; KAR \leftarrow KAR + 1$
55	$R1 \leftarrow R5; KAR \leftarrow KAR + 1$
56	$R5 \leftarrow R4; KAR \leftarrow KAR + 1$
57	$izlaz \leftarrow R1; KAR \leftarrow spolj.adresa$

Simbolički oblik:

<u>KAR</u>	<u>A</u>	<u>B</u>	<u>D</u>	<u>F</u>	<u>H</u>	<u>MUX1</u>	<u>MUX2</u>	<u>Adresa</u>
48	R5	-	R2	TSF	NSH	-	NEXT	-
49	R2	-	R2	TSF	SHL	-	NEXT	-
50	R2	-	R2	TSF	SHL	-	NEXT	-
51	R2	-	R2	INC	NSH	-	NEXT	-
52	R1	R2	R3	SUB	NSH	-	NEXT	-
53	-	-	NONE	TSF	NSH	INT	LC	57
54	R1	-	R4	TSF	NSH	-	NEXT	-
55	R5	-	R1	TSF	NSH	-	NEXT	-
56	R4	-	R5	TSF	NSH	-	NEXT	-
57	R1	-	NONE	TSF	NSH	EXT	LAD	-